

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/4594-

Dato
12. januar 2026

Representantforslag 65 S (2025-2026) fra representantene Kjersti Toppe, Bjørn Arild Gram og Erling Sande - et nytt Nav for å få flere i arbeid og aktivitet (Dokument 8:65 S (2025-2026))

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen av 11. desember 2025 med anmodning om min vurdering av representantforslag 65 S (2025-2026) fra Kjersti Toppe, Bjørn Arild Gram og Erling Sande om eit nytt Nav for å få fleire i arbeid og aktivitet.

Representantforslaget er oppsummert i fem forslag. Nedenfor besvarer jeg hvert enkelt forslag.

- 1. Stortinget ber regjeringa gjennomføre ei deling av dagens arbeids- og velferdsetat (Nav) i éin pensjons- og trygdeetat og éin arbeids- og aktivitetsetat. Arbeids- og aktivitetsetaten skal ha ansvaret for mellombelse ytingar som dagpengar, tiltakspengar, sjukepengar, arbeidsavklaringspengar og overgang til uføretrygd.*

Forslagsstillerne legger til grunn at Stortinget nå skal vedta en modell som i stor grad ble fremmet i Rattsø-utvalgets rapport, NOU 2004:13 En ny arbeids- og velferdsforvaltning. Det var likevel et enstemmig Storting som vedtok Nav-reformen med en felles arbeids- og velferdsetat og felles Nav-kontor i partnerskap mellom stat og kommune.

Som jeg sier i mitt svar på representantforslag 64 S (2025-2026), er Navs viktigste arbeid fremover å bidra til at flere kommer i arbeid og færre på stønad. Samtidig skal etaten sørge for at de som trenger det, får rett ytelse til rett tid. Dette samfunnsoppdraget er omfattende og komplekst og skal løses med et utfordringsbilde for samfunn- og arbeidsliv som er godt

skissert gjennom både Perspektivmeldingen 2024, Navs omverdensanalyse 2023-2035 og i ulike rapporter de seneste årene.

Formålet med Nav-reformen i 2006 var at brukerne skulle ha én dør inn, og målet for forvaltningen var:

- Flere i arbeid og aktivitet - færre på stønad
- Enklere for brukerne og tilpasset brukernes behov
- En enhetlig og effektiv arbeids- og velferdsforvaltning

Arbeids- og velferdsforvaltningen opplevde flere utfordringer i de første årene etter etableringen, som følge av den omfattende omstillingen som sammenslåingen av de tre forskjellige etatene medførte. For å møte disse ble det gjort en rekke organisatoriske tilpasninger, og det ble startet et omfattende program for modernisering av etatens IKT-systemer.

I 2015 konstaterte en ekspertgruppe, Vågengutvalget, at arbeids- og velferdsforvaltningen etter reformperioden var over i en fase der driften viste klare forbedringer. I 2016 kom Meld. St. 33 (2015-2016) *Nav i en ny tid* som fokuserte på å videreutvikle forvaltningen for å bli bedre i stand til å nå målene i arbeids- og velferdspolitikken. Meldingen la frem konkrete strategier og tiltak for å gjøre Arbeids- og velferdsforvaltningen mer arbeidsrettet, styrke kontakten med arbeidsgivere og forenkle brukernes møte med forvaltningen. I tråd med meldingen er det lagt vekt på tjenesteutvikling som skal gi større lokal handlefrihet til å tilpasse tjenestene og virkemidler til individuelle behov, noe som har vært viktig for å vitalisere partnerskapet mellom Arbeids- og velferdsetaten og kommunene. Oppfølgingen av disse retningsvalgene ble evaluert av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) i 2020, som konkluderer med at strategier og tiltak hadde gitt positive resultater, og at forbedringsarbeidet burde videreføres langs strategivalgene.

Forbedringer i Nav har vedvart på mange områder der digitalisering av store ytelsesordninger, spesialisering av ytelsesforvaltningen, tjenesteutvikling i Nav-kontorene og regionalisering av fylkesleddet som følge av kommunereformen har vært viktige elementer. De siste årene har regjeringen lagt vekt på å fortsette moderniseringen og automatiseringen av ytelser, sikre ressurser til digitalisering, øke trykket på å få unge ut i arbeid, øke bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak og styrke saksbehandlingsressursene for å få ned saksbehandlingstider.

Både NOU 2020:9 Blindsonen, NOU 2023: 11 Raskt og riktig, Riksrevisjonen, Sivilombudet og ESA har påpekt svakheter som viser at utfordringsbildet er omfattende og komplekst. Etaten har fortsatt lange saksbehandlingstider på enkelte ytelser og forvalter et komplisert regelverk. Det er avdekket svakheter i etatens internkontroll og etterlevelse av økonomiregelverket og personvernregelverket.

Digital teknologi blir stadig viktigere for å gi gode tjenester, ivareta vekst i oppgaver, sikkerhet, personvern og forventninger fra brukere. Samtidig ser vi at utfordringene knyttet til ivaretagelse av sikkerhet og beredskap øker for en virksomhet som er avhengig av digitale

løsninger. Dermed er det helt avgjørende at Arbeids- og velferdsetaten faser ut gamle IKT-systemer som ikke tilfredsstiller krav til stabil drift, forvaltbarhet, endringsevne og etterlevelse av regelverk, som sikkerhet og personvern. Effekten av å digitalisere tjenester og ytelser kan bli redusert dersom komplekst regelverk gjør at arbeidet tar lang tid, automatiseringsgraden blir for lav og at det må etableres manuelle prosesser fordi regelverket er for komplekst og omfattende.

Folketrygdloven er omfattende og komplisert. Nav bruker store ressurser på å tolke og forvalte regelverket. Derfor har regjeringen satt ned et utvalg som skal gå gjennom loven og foreslå endringer. For at Nav skal kunne gjøre en enda bedre og mer effektiv jobb, trenger vi et lovverk som hjelper til og bidrar til at folk får riktige og raske vedtak. Folketrygdloven ble utformet i en tid da det ikke var behov for å tilrettelegge for masseforvaltning, digitalisering og hel- eller delautomatisert saksbehandling. Til tross for senere endringer i loven, bærer den fortsatt preg av dette. Dette kan være en utfordring for arbeidet med nødvendig effektivisering og modernisering i Arbeids- og velferdsetaten.

Regjeringen vil også i inneværende stortingsperiode vurdere behovet for endringer i ytelsene som forvaltes av Nav for å sikre at disse har gode incentiver for å få flere i arbeid, jf. vedtaket om delvis avvikling av stønad for enslig mor og far som vesentlig endret i 2026. Både perspektivmeldingen og Arbeids- og velferdsetatens omverdensanalyse peker på at en større del av befolkningen vil bli eldre og at antallet pensjonister vil øke med 25 pst. frem mot 2035. Aldringen i befolkningen vil legge press på offentlige budsjetter og kreve mer effektiv ressursbruk. Ikke minst er det nødvendig å se på tiltak for å få flere i arbeid og færre på trygd.

Selv om mye i Nav går bra, viser utfordringsbildet at det kan være behov for en bred vurdering av arbeids- og velferdsforvaltningen 20 år etter Nav-reformen. Jeg startet arbeidet med en slik utredning allerede i høst og er nå i ferd med å nedsette en ekspertgruppe som skal beskrive status, analysere utfordringene og vurdere nødvendige grep fremover for å sikre at forvaltningen har det riktige utgangspunktet for å levere godt på samfunnsoppdraget de kommende tiårene. Ekspertgruppen vil få et bredt mandat der alle sider ved forvaltningen skal vurderes. Det innebærer også å vurdere om det er behov for større organisatoriske endringer og om enkelte oppgaver bør flyttes.

Sammen med utvalget som skal se på forenklinger i folketrygden, vil en slik ekspertgruppe gi oss et nødvendig grunnlag for å utvikle en arbeids- og velferdsforvaltning som kan bidra til å få flere i arbeid og sikre at de som skal ha ytelser får dette på en enkel og effektiv måte.

Arbeids- og velferdsetaten har et omfattende og krevende samfunnsoppdrag og administrerer mer enn en tredjedel av statsbudsjettet. Jeg mener det er nødvendig med grundige utredninger av hvordan Nav skal møte utfordringene de kommende årene. Det vil derfor etter min oppfatning være feil av Stortinget å vedta fundamentale endringer i Nav-reformen uten nærmere analyser av status og vurderinger av hvordan utfordringer fremover kan løses.

2. *Stortinget ber regjeringa gjennomføre ei tillitsreform kor den nye arbeids- og aktivitetsetaten gir statlege tilsette ved Nav-kontora vedtaksmynde i saker som gjeld den mellombelse ytinga arbeidsavklaringspengar (AAP). Overføring av vedtaksmynde til Nav-kontora for andre arbeids- og helserelaterte ytingar må vurderast.*

Tillitsreformen i offentlig sektor er et felles prosjekt for regjeringen. Reformen tar sikte på å gi ansatte tid og tillit til å levere bedre tjenester til brukerne. Dette er understreket i regjeringens Plan for Norge der arbeidet med å fornye, forsterke og forbedre offentlig sektor er en av denne regjeringen prioriterte innsatser. Arbeids- og velferdsetaten har arbeidet med tillitsreformen gjennom et bredt partssammensatt utredningsarbeid. Målet har ikke minst vært at Nav-kontorene og de ansatte i førstelinjen skal ha større handlingsrom til å benytte sin faglighet og kompetanse i arbeidet med å gi gode tjenester til brukerne med utgangspunkt i lokale forutsetninger og behov.

Helt tilbake til etableringen av forvaltningsenhetene har ulike utredninger vist at Nav-kontorene i størst mulig grad bør konsentrere seg om å følge opp dem som trenger bistand for å beholde eller komme i arbeid. Saksbehandlingen av ytelser etter et komplisert regelverk bør spesialiseres i egne enheter. Det betyr at både ressurser og kompetanse knyttet til slik saksbehandling ikke bør ligge til det enkelte Nav-kontor. Med forvaltningsenheter kan man utnytte stordriftsfordeler, teknologi og ha større og bedre fagmiljøer enn det som er mulig ved de aller fleste lokalkontorene. Dette bidrar til kvalitet og effektivitet i ytelsesforvaltningen og økt rettssikkerhet for brukerne og er også et sentralt virkemiddel både for å realisere bedre og mer brukerrettede tjenester.

Når det gjelder arbeidsavklaringspenger (AAP) særskilt, har det ikke vært hensiktsmessig å endre arbeidsdelingen når det gjelder vurdering av generelle vilkår, beregning og utmåling av ytelsen. Det er bred enighet om at dette er saksbehandling som fortsatt bør ligge til forvaltningsenhetene og at ikke hvert enkelt Nav-kontor skal besitte kompetanse og bruke sine ressurser på slik saksbehandling. Allikevel er det slik at Nav-kontoret vurderer kravet i AAP-regelverket om nedsatt arbeidsevne og behov for bistand til å skaffe seg eller beholde arbeid. Dette er vurderinger som er en vesentlig del av arbeidet med å vurdere hensiktsmessig oppfølging og arbeidsrettede virkemidler. Innstillingen fra Nav-kontoret legges til grunn når forvaltningsenhetene vurderer øvrige vilkår for rett til ytelser. Det er opprettet nye rutiner for dialog mellom Nav-kontoret og saksbehandlingen i Nav Arbeid og ytelser om disse vurderingene.

Gitt det store antallet brukere som oppsøker Nav-kontorene med behov for bistand og oppfølging og de store utfordringene arbeids- og velferdsforvaltningen står overfor i årene fremover, må det legges til rette for målrettet bruk av Nav-kontorenes ressurser. Kravene og forventningene til brukeroppfølgning fra arbeids- og velferdsforvaltningen er store. Dette gjør det nødvendig å prioritere ressursene på en god måte. Jeg mener Nav-kontoret i størst mulig grad skal konsentrere sin innsats om de brukerne som har behov for arbeidsrettet bistand for å få eller beholde et inntektsgivende arbeid.

Det er derfor etter min oppfatning den beste løsningen at Nav-kontoret fortsatt skal ha som hovedoppgave å gi arbeidsrettet bistand og ikke bruke sin kompetanse og ressurser på å saksbehandle vilkår, beregne og utmåle ytelser etter et omfattende og komplisert regelverk. Arbeidet med tillitsreformen fremover bør fortsatt være at Nav-kontorene og de ansatte i førstelinjen skal ha større handlingsrom til å benytte sin faglighet og kompetanse i arbeidet med å gi gode tjenester til brukerne med utgangspunkt i lokale forutsetninger og behov.

3. Stortinget ber regjeringa vurdere arbeidsdelinga mellom stat og kommune for å revidere partnerskapsmodellen i Nav, og legge fram eiga sak for Stortinget om dette.

Nav-kontorene drives i et samarbeid mellom Arbeids- og velferdsetaten og den enkelte kommune, eller flere kommuner der kommunene har valgt å inngå et interkommunalt samarbeid. Samarbeidet er lovpålagt og omtales gjerne som et partnerskap. Målet med felles statlige-kommunale kontorer er å gi brukerne bedre og mer helhetlig oppfølging og bistand. Hensynet til de brukerne som står lengst unna arbeidsmarkedet og har størst behov for sammensatte tjenester har stått sentralt.

De kommunale tjenestene som skal inngå i Nav-kontoret er definert i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, kvalifiseringsprogrammet, gjeldsrådgivning, midlertidig bosted). Kommunene kan velge å legge flere tjenester til Nav-kontoret.

Et av de viktigste innsatsområdene i arbeids- og velferdspolitikken fremover er å forebygge og hindre at utsatte grupper blir stående varig utenfor utdanning eller arbeidsliv. Vi må derfor både arbeide for å inkludere flere i utdanning og arbeid, og samtidig søke å gi flere av dem som blir stående utenfor arbeidslivet mulighet for deltakelse og inkludering i nabolag, nærmiljø og lokalsamfunn.

Årsakene til utenforskap er ofte sammensatte og gjensidig forsterkende. Ikke minst bidrar svak tilknytning til arbeidslivet til vedvarende lavinntekt som kan gi dårligere forutsetninger for å delta på andre samfunnsarenaer. En helhetlig politikk for å forebygge utenforskap og bidra til økt inkludering i arbeids- og samfunnsliv må derfor omfatte et bredt spekter av politikkområder. I dette arbeidet blir det stadig mer tydelig at vi må bli bedre til å samarbeide på tvers av tjenester og sektorer, ikke minst mellom arbeid, helse og utdanning. Det er derfor også nødvendig at samarbeidet lokalt mellom ulike kommunale tjenester og arbeids- og velferdsforvaltningen er en nøkkel til å nå målene om å inkludere flere og motvirke utenforskap.

Å redusere ungt utenforskap og hjelpe flere unge i jobb og utdanning er høyt prioritert av regjeringen. Derfor har vi innført en egen ungdomsgaranti som skal sikre god og tett oppfølging av unge mellom 16 og 30 år som trenger det. Målet er å hjelpe flere unge til å fullføre utdanning og komme i arbeid. Samtidig setter vi nå i gang et forsøk med et eget ungdomsprogram for å prøve ut nye virkemidler i arbeidet med å få flere unge i arbeid og forebygge langvarig utenforskap.

I budsjettet for 2026 er det også satt av midler til å starte et forsøk med Et enklere Nav – aktivitetspenger for unge der målet er å prøve ut om én stønad, uten krav til diagnose, skal gi raskere saksbehandling og redusere byråkratiet slik at det frigjør ressurser til at arbeidsrettet oppfølging kan starte raskest mulig. Departementet arbeider nå med å etablere et forskningsdesign som kan gi et godt og troverdig kunnskapsgrunnlag i evalueringen av forsøket.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet og KS har siden Nav-reformen hatt samarbeidsavtaler om partnerskapet i Nav-kontoret. Gjeldende avtale ble inngått i januar 2023 og varer ut 2026. Formålet med avtalen er "å styrke partnerskapet mellom stat og kommune i NAV-kontorene, samt å bygge opp under lokale prosesser for utvikling og innovasjon slik at partene kan ivareta felles samfunnsoppdrag." I avtalen vektlegges god og likeverdig samhandling mellom partene lokalt og at Nav-kontorets tjenester til innbyggerne oppleves som tilgjengelige og helhetlige. I avtalen er det trukket frem særskilte områder det skal arbeides videre med på sentralt nivå. Det gjelder digitalisering i Nav-kontoret, tilgjengelige, helhetlige tjenester og forebyggende arbeid og arenaer og prosesser for å styrke partnerskapet.

Selv om det over tid er arbeidet mye med å legge til rette for et velfungerende partnerskap i Nav-kontoret, er det som forslagsstillerne peker på fortsatt behov for å vurdere hvordan vi kan utnytte mulighetene i partnerskapet enda bedre, ikke minst for å gi de mest utsatte bedre tjenester og hjelpe flest mulig over i arbeid. Dette vil være et sentralt tema for ekspertgruppen jeg nå er i ferd med å nedsette.

4. Stortinget ber regjeringa fremje lovendring i arbeids- og velferdsforvaltningslova slik at Nav får lovfesta internkontroll i eiga og underliggende organ si verksemd for å sikre at lover og forskrifter blir følgt.

Krav til internkontroll for statlige virksomheter er regulert gjennom Reglement for økonomistyring i staten §14 og i Bestemmelsene pkt. 2.4. Kravet til internkontroll er videre forankret i økonomi- og virksomhetsinstruksen til Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Det er få eksempler på at statlige virksomheter i tillegg har egen lovregulering av internkontrollen. Der internkontrollen er lovregulert, som for kommunene, er disse heller ikke omfattet av økonomireglementet for statlige virksomheter.

Jeg oppfatter ikke at spørsmål knyttet til eventuelle avvik eller svikt i Navs internkontroll skyldes at kravene er utydelige eller mangelfulle. Slike avvik skyldes manglende etterlevelse og ikke mangel på tydelige bestemmelser som skal følges.

Jeg ser alvorlig på de manglene som nå Riksrevisjonen har avdekket i forbindelse med sin regnskapsrevisjon og som er formidlet i Dokument 1 (2024-2025). Derfor har jeg allerede lyst ut en ekstern gjennomgang for å få en uavhengig vurdering og anbefalinger til tiltak for å sikre god internkontroll og etterlevelse av økonomireglementet i Nav.

Kravet til internkontroll i økonomireglementet er konkret i sine krav og skal ivareta balansen mellom målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering, overholdelse av lover og regler. En lovregulering «utenpå» økonomireglementet vil ikke være nødvendig eller hensiktsmessig.

5. *Stortinget ber regjeringa endre mandatet til og samansetnaden av det offentlege utvalet som skal revidere folketrygdlova. Utvalet må innan 31. desember 2026 kome med forslag om forenkling av lover og forskrifter som vedkjem dei arbeids- og helserelaterte ytingane. Samansetninga justerast slik at utvalet sikras representasjon frå brukarorganisasjonane og tillitsvalde sine organisasjonar. Ein føresetnad for forenklingsforslag er at ein samstundes styrkar det økonomiske tryggleiksnettet gjennom betre universelle ordningar for dei mottakarane som har dårlegast inntektssikring. Forenklingar må innebere at formålet med og reglane knytt til utmåling av ytinga framleis er lovfesta og ikkje fastsett i forskrifter.*

Regjeringen har nå nedsatt utvalget som skal revidere folketrygdloven. Utvalget skal ledes av lagdommer Torunn Elise Kvisberg og har en bred sammensetning der ulike kompetanser er representert. Samtidig har departementet opplyst at det vil bli opprettet en referansegruppe for å støtte arbeidet og som kan bringe inn ytterligere erfaringer og perspektiver til arbeidet. I en slik referansegruppe vil det være naturlig at brukerorganisasjoner og tillitsvalgte organisasjoner er representert.

Med hilsen

Kjersti Stenseng